

REGISTERKONTROLL

RIKSPOLISSTYRELSEN

SKOLVERKET

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET

REGISTERKONTROLL

REGISTERKONTROLL

ISBN 91-89475-18-6

VAD ÄR SYFTET MED DEN HÄR INFORMATIONEN?

Sedan den 1 januari 2001 ska personer som blir erbjudna en anställning inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg visa ett utdrag ur polisens belastningsregister innan de får börja sin anställning.

I den här broschyren beskriver vi vad lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg säger och hur man kan gå till väga vid olika typer av anställningar för att se till att den följs. Broschyren vänder sig främst till två grupper. Ett avsnitt är riktat till dig som söker anställning inom dessa verksamheter. Du ska enligt lagen söka ett registerutdrag och visa upp det när du får ett erbjudande om arbete. Nästa avsnitt är riktat till dig som anställer personer inom verksamheterna. Du är den som ska tillämpa lagen.

Vad är syftet med registerkontrollen?

Lagstiftningen om registerkontroll syftar till att stärka barns och ungas skydd mot sexuella och andra grova brott. Reglerna bygger på en jämkning av två mycket viktiga skyddsintressen – skyddandet av barn mot övergrepp och skyddet av den personliga integriteten.

Vilken information ger registerutdraget?

Registerutdraget är en form av lämplighetsprövning. Den typ av utdrag som ska visas upp inför anställningar i förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg visar om en person blivit dömd för vissa allvarliga brott, i regel under de senaste 10 åren. Utdraget begränsas till uppgifter om sexualbrott och barnpornografibrott samt mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån. Med andra ord brott som innebär mycket allvarliga kränkningar av andra människor.

TILL DIG SOM SÖKER ANSTÄLLNING

Verksamheter som täcks av lagen om registerkontroll:

- Förskola,
- familjedaghem,
- öppen förskola,
- förskoleklass,
- grundskola (och motsvarande riksinternatskola)
- obligatorisk särskola,
- specialskola,
- sameskola,
- fritidshem,
- öppen fritidsverksamhet,

och motsvarande enskilda verksamheter, fristående skolor och verksamheter på entreprenad.

Du som erbjuds en anställning inom förskoleverksamhet, skola eller skolbarnsomsorg ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, oavsett om verksamheten är kommunal eller enskild. Det är alltså **först när du blir erbjuden en anställning** som du ska behöva visa upp ett sådant utdrag.

Registerkontrollen avser alla typer av anställningar inom dessa verksamheter. Som skäl anges i lagens förarbeten att alla som arbetar i verksamheterna någon gång kan komma i kontakt med barn och ungdomar. Man vill inte räkna upp vilka yrkeskategorier det gäller i lagen eftersom en sådan uppräkningsriskerar att inte bli heltäckande. Lagen gör alltså ingen skillnad på om du har direkt kontakt med barn eller tillhör andra personalkategorier som t.ex. administrativ personal, skolvaktmästare och kökspersonal.

Däremot gäller lagen inte för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Inte heller gäller lagen dig som redan arbetar inom verksamheterna, eller som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare som du redan arbetat för.

Du får bara anställas om du visat upp ett utdrag ur belastningsregistret. Lagen innebär dock inte något förbud mot att anställa en person som lämnat in ett registerutdrag med anteckning om brott.

Att ansöka om registerutdrag

Det är Rikspolisstyrelsen som lämnar ut utdrag ur belastningsregistret. Det finns flera typer av utdrag. Ett särskilt registerutdrag gäller för anställningar inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Blanketter för att söka denna typ av utdrag finns på Polisens och Svenska kommunförbundets webbplatser. Adresserna står på baksidan av den här broschyren. *Ansökningsblanketter kan också hämtas på din lokala polisstation.* Blanketten ska fyllas i och skrivas under av dig som erbjudits en tjänst och postas eller faxas till Rikspolisstyrelsen i Kiruna. Faxnumret står också på baksidan av broschyren. *Normalt tar det ungefär en vecka att få det beställda utdraget från Rikspolisstyrelsen.* Det är **inte** möjligt att beställa utdrag direkt per telefon.

TILL DIG SOM ANSTÄLLER

Vilka ska visa registerutdrag?

Registerkontrollen gäller vid alla typer av anställningar inom förskoleverksamhet, förskoleklass, skolverksamhet för skolpliktiga barn samt skolbarnsomsorg, oavsett om verksamheten bedrivs i offentlig regi eller enskilt.

Som skäl för att **alla** som anställs ska visa registerutdrag anges i lagens förarbeten att alla som arbetar i verksamheterna någon gång kan komma i kontakt med barn och ungdomar. Man vill inte räkna upp vilka yrkeskategorier det gäller i lagen eftersom en sådan uppräkningsriskerar att inte blir heltäckande. Lagen gör alltså ingen skillnad på personer som har direkt kontakt med barn eller tillhör andra personalkategorier som t.ex. administrativ personal, skolvaktmästare och kökspersonal.

Lagen gäller däremot inte för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Du får bara nyanställa en person om ett utdrag ur belastningsregistret visas upp. Det är alltså inte tillåtet att frånga kontrollen ens för någon som du känner väl. Däremot gäller kontrollen **enbart den som nyanställs** hos arbetsgivaren. Personer som redan är anställda, eller som inom ett år erbjuds återanställning hos samma arbetsgivare, behöver inte visa något utdrag.

När ska utdraget visas upp?

Den som erbjuds en anställning ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. **Det är alltså först när du som arbetsgivare har bestämt dig för vem du vill anställa som du ska begära att just den personen visar upp ett registerutdrag.** I lagens förarbeten understryks att det är viktigt att registerkontrollen inte sprids till att omfatta fler personer än nödvändigt. Det är alltså inte meningen att man ska begära in registerutdrag tidigare i anställningsprocessen, exempelvis i platsannonsern eller när man kallar ett urval av de sökande till intervju. Bara den person som verkligen erbjuds en tjänst ska behöva visa upp ett utdrag. När du erbjuder någon en tjänst kan det alltså vara lämpligt att göra detta med förbehåll för vad registerutdraget kan komma att visa.

Vem ska hämta in registerutdraget?

Du som är arbetsgivare är skyldig att genomföra registerkontroll av den som erbjuds anställning. För att minimera integritetsintrånget är det dock den arbetssökande som själv ska hämta in registerutdraget från Rikspolisstyrelsen.

Det utdrag som visas upp vid anställningen får inte vara äldre än ett år.

Hur ansöker man om registerutdrag?

Det är Rikspolisstyrelsen som lämnar ut utdrag ur belastningsregistret. Det finns flera typer av utdrag, och ett av dem gäller just för anställningar inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Blanketter för att söka denna typ av utdrag finns på Polisens och Svenska kommunförbundets webbplatser. Adresserna står på baksidan av den här broschyren. Ansökningsblanketter kan också hämtas på den lokala polisstationen eller i undantagsfall beställas från Rikspolisstyrelsen i Kiruna. Blanketten ska fyllas i och skrivas under av den som erbjudits tjänsten och postas eller faxas till Rikspolisstyrelsen i Kiruna. Den adressen och faxnumret står också på baksidan av broschyren. Det är inte möjligt att beställa utdrag per telefon.

Om du som anställer folk inom de aktuella verksamheterna har möjlighet kan du underlätta den här hanteringen och spara tid. Detta kan du t.ex. göra genom att du på din dator har en länk till någon av webbplatserna där blanketten finns, eller har kopior på ansökningsblanketterna lätt tillgängliga att ge till dem du erbjuder anställning.

Registerutdrag vid olika anställningsformer

Tillsvidare- och visstidsanställningar

Vid tillsvidare- och visstidsanställningar sker anställningen normalt inte under någon akut tidspress. Normalt tar det ungefär en vecka att få det beställda utdraget från Rikspolisstyrelsen. Detta medför att du måste ta hänsyn även till den tid det tar för den som erbjudits en tjänst att begära in ett registerutdrag när du planerar tillsättningen.

Hastigt uppkomna vakanser

Då och då måste man hitta vikarier med mycket kort varsel. Registerkontrollagen gäller även vid dessa tillfällen, vilket ibland kan innebära problem eftersom det alltså tar runt en vecka att få ett registerutdrag från Rikspolisstyrelsen. Rekommendationen i förarbetena är att du för dessa situationer försöker ha beredskap i organisationen så att du kan flytta över personal från andra delar av verksamheten. Som en annan möjlighet föreslås att du för dessa hastigt uppkomna vikariat använder dig av personer som varit anställda av samma arbetsgivare under det senaste året och alltså inte behöver visa något registerutdrag.

Vikariepooler och bemanningsföretag

Det är **när en person anställs** inom förskoleverksamhet, skola eller skolbarnsbarnomsorg som de ska visa upp registerutdraget. Det innebär att lagen inte ger något stöd för att begära in utdrag redan när någon anmäler sitt intresse för att arbeta i verksamheterna, t.ex. genom att anmäla sig till en vikariepool eller ett bemanningsföretag.

Praktikanter och andra som inte anställs i verksamheten

Lagen om registerkontroll gäller för de personer som **anställs** i verksamheterna. Praktikanter från exempelvis lärarhögskolor eller personer i arbetsmarknadsåtgärder ska med andra ord inte behöva visa utdrag ur belastningsregistret för att verka i förskoleverksamheten, skolan eller skolbarnsbarnomsorgen. De anställs ju inte inom dessa verksamheter. Detsamma gäller personal som hyrs in från bemanningsföretag eller liknande. Inte heller gäller kravet att visa upp registerutdrag för andra personer som ibland verkar inom verksamheterna utan att vara anställda där – exempelvis föräldrar som utan ekonomisk ersättning utför arbete inom ett föräldrakooperativ eller personer som arbetar i verksamheterna men som är anställda i någon annan kommunal verksamhet. Dessa bestämmelser kan dock komma att ändras. Den 31 juli 2004 kommer en utredning om översyn av lagstiftningen om registerkontroll att redovisas. Utredaren har bl.a. fått i uppdrag att se över om lagen ska omfatta även de personkategorier som nämns i detta avsnitt.

Vilket skydd ger utdraget?

Att du kontrollerar utdraget ur polisens belastningsregister innebär en extra trygghet, men det är naturligtvis viktigt att inte bli mindre noggrann i den övriga kontrollen av t.ex. referenser för att en person har ett blankt registerutdrag. Ett utdrag får som nämnts vara upp till ett år gammalt, och dessutom tar det en tid från det att någon döms för ett brott tills det att domen syns på registerutdraget. Alltså kan en person vara dömd och ändå visa upp ett blankt utdrag. Att personer dömts eller inte dömts för en viss typ av brott räcker ju heller inte ensamt för att avgöra om de är lämpliga att arbeta med barn.

Lagen innebär inte något förbud mot att anställa en person som lämnat in ett registerutdrag med anteckning om brott. Däremot bör du, som det påpekas i förarbetena, vara mycket försiktig och noggrann med övrig kontroll innan du fattar ett sådant beslut. Barnens trygghet och säkerhet måste alltid komma i första rummet.

Hantering av utdragen

Registerutdragen har utformats för att vara svåra att förfalska. Originalen känns lättast igen på det kraftiga, gulaktiga arkivpappret, vattenstämplarna och Rikspolisstyrelsens vapen i färgtryck.

Om en person som lämnat ett registerutdrag begär det, måste du återlämna originalet av utdraget. Samtidigt måste en arbetsgivare i efterhand kunna styrka att lagen följts och att utdraget verkligen visats upp när någon anställts. Detta gör du t.ex. genom att ta en kopia på utdraget eller genom att göra en tjänsteanteckning och spara dessa dokument.

Sekretess

Någon speciell sekretess eller tystnadsplikt gäller inte för de sparade uppgifterna. Om någon begär att få se innehållet i registerutdragen ska dessa behandlas som övriga anställningshandlingar. Arbetar du i en verksamhet som drivs i offentlig regi gäller reglerna om offentlighet. Däremot är det naturligtvis lämpligt att förvara kopiorna eller anteckningarna på ett säkert sätt så att du har kontroll på vilka uppgifter som lämnas ut.

Vad händer om lagen inte följs?

Om du är representant för en **offentlig huvudman** är det ett tjänsteåläggande att utföra registerkontroll av personer som du erbjuder anställning på det sätt lagen säger. Ett beslut att anställa någon som inte visat upp registerutdrag kan upphävas om det överklagas enligt 10 kap. kommunallagen. Skolverket kan också i sin utbildningsinspektion kritisera beslutet om lagen inte följs.

För en **enskild huvudman** kan konsekvensen av att inte följa lagen bli att tillståndet att bedriva verksamheten tas tillbaka, om man inte vidtar rättelse efter det att kommunen eller Skolverket påpekat felet.

SAMMANFATTNING

Följande gäller för lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg:

- Lagen gäller för anställningar hos både offentliga och enskilda arbetsgivare.
- Lagen omfattar alla som nyanställs inom de aktuella verksamheterna.
- Arbetsgivaren ska begära att den som erbjuds en anställning visar ett registerutdrag.
- Det är den som blir erbjuden anställning som själv ska begära att få ett utdrag från Rikspolisstyrelsen.
- Den som det senaste året arbetat inom dessa verksamheter behöver inte visa upp något utdrag vid återanställning hos samma arbetsgivare.
- Praktikanter och andra som inte anställs inom verksamheterna behöver inte visa upp något registerutdrag.
- Uppgifterna från utdraget är inte belagda med sekretess eller tystnadsplikt.
- Blanketter för att beställa registerutdrag finns på närmaste polisstation eller på Polisens och Svenska kommunförbundets hemsidor. Adresserna står på baksidan av denna broschyr.

ATT LÄSA VIDARE

För den som vill veta mer om frågor som rör barn och övergrepp har vi sammanställt några lästips:

- *Diesen, C. et al. (2001).*
Bevis. 6, Sexuella övergrepp mot barn.
STOCKHOLM: NORSTEDTS JURIDIK
- *Dahlström-Lannes, M. (1992).*
Mot dessa våra minsta.
Om barns rätt till skydd mot sexuella övergrepp: om polisutredning, samarbete och personliga erfarenheter.
STOCKHOLM: GOTHIA
- *Eriksson, Majvor (1996).*
Våga se – kunna handla.
UPPSALA: KONSULTFÖRLAGET
- *Hindberg, B. (2001).*
När omsorgen sviktar.
Om barns utsatthet och samhällets ansvar (2:a rev. uppl.).
STOCKHOLM: RÄDDA BARNEN
- *Irgens, P. (2002).*
Barnmisshandel ur BRIS och barns perspektiv.
Om fysiska, psykiska och sexuella övergrepp mot barn.
STOCKHOLM: BRIS
- *Kommittén mot barnmisshandel (2001).*
Barnmisshandel: att förebygga och att åtgärda. Slutbetänkande (SOU 2001:72).
STOCKHOLM: FRITZES OFFENTLIGA PUBLIKATIONER
- **Mitt ibland oss**
Förebygga och hantera sexuella övergrepp mot barn (2003).
STOCKHOLM: SVENSKA KYRKAN: SVENSKA KYRKANS UNGA
- *Sutorius, H. & Kaldal, A. (2003).*
Bevisprövning vid sexualbrott.
STOCKHOLM: NORSTEDTS JURIDIK
- *Svedin, C.-G. & Banck, L. (Red.) (2002).*
Sexuella övergrepp mot flickor och pojkar.
LUND: STUDENTLITTERATUR
- *Svedin, C.-G. & Banck, L. (2003).*
Varför berättar de inte?
Om att utnyttjas i barnpornografi.
STOCKHOLM: RÄDDA BARNEN
- *Lämplighetsprövningsutredningens betänkande*
Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg,
(SOU 1998:69).
- **Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg**
proposition
(PROP. 1999/2000:123)

Lag (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg

1 § Den som erbjuds en anställning inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg som anordnas av det allmänna eller inom förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan eller sameskolan skall till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget skall vara högst ett år gammalt. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i sådant utdrag.

Den som inte har lämnat registerutdrag enligt första stycket får inte anställas.

Första och andra styckena gäller även anställningar vid en riksinternatskola med en kommun som huvudman som enligt 10 kap. skollagen (1985:1100) anordnar utbildning som motsvarar grundskolan.

2 § Den som erbjuds en anställning av en enskild fysisk eller juridisk person, som bedriver sådan verksamhet som avses i 2 a kap. 13 §, 2 b kap. 6 § samt 9 kap. 2 och 5 §§ skollagen (1985:1100) eller som har ingått ett avtal om sådan verksamhet som avses i 2 a kap. 5 § andra stycket och 2 b kap. 2 § tredje stycket samma lag, skall lämna ett sådant registerutdrag som avses i 1 § första stycket denna lag till den som erbjudit anställningen.

Den som inte har lämnat registerutdrag enligt första stycket får inte anställas.

Första och andra styckena gäller även anställningar hos den som efter regeringens medgivande enligt lagen (1993:802) om entreprenadförhållanden inom skolan får bedriva undervisning för skolpliktiga barn samt anställningar inom verksamhet som bedrivs av en enskild huvudman för en riksinternatskola som enligt 10 kap. skollagen (1985:1100) anordnar utbildning som motsvarar grundskolan.

3 § Trots bestämmelserna i 1 och 2 §§ får den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare anställas utan att han eller hon lämnat ett registerutdrag enligt 1 § första stycket.

4 § På begäran av den som lämnat ett registerutdrag skall det återlämnas i original.

5 § Bestämmelser om tillsyn och återkallande av tillstånd eller godkännande finns i skollagen (1985:1100).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Det här är en broschyr som handlar om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. En lag som antogs för att minska risken för att barn ska utsättas för övergrepp i skolan. I den här broschyren beskriver vi hur du som anställer personal inom dessa verksamheter kan gå tillväga för att följa lagen. Den tar även upp vad den arbetssökande ska göra. Broschyren har tagits fram i samarbete mellan Rikspolisstyrelsen, Skolverket och Svenska Kommunförbundet.

Blanketter för att ansöka om registerutdrag kan du hämta på närmaste polisstation, eller på

www.polisen.se - Sök via blanketter och registerutdrag

www.svekom.se/skola/registerkontroll/index.htm

Blanketterna ska skickas till Rikspolisstyrelsen

Utdrag, Skola barnomsorg

981 81 Kiruna

Tel. 0980-682 00 Fax. 0980-681 07

Skolverket Skolverket

106 20 Stockholm
Tel. 08-527 332 00

Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen
Box 122 56
102 26 Stockholm
Tel. 08-401 90 00

**SVENSKA
KOMMUNFÖRBUNDET**

Svenska
Kommunförbundet
118 82 Stockholm
Tel. 08-452 71 00

